

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק כיצד צולין

חלק ג'

פב. — פו:

July 4, 2004

© Yechezkel Folger 2004

מפתח

דף פב.....	3
תד"ה הי' מעמיד	3
תוספות סוגית חטאת אהרן ועיבור צורה	4
תד"ה אבל נטמא	13
דף פג.....	15
תד"ה בו בבשר	15
גמרא ואי ס"ד שימוש נותר מילתא היא	17
דף פג:.....	19
רש"י ד"ה עצמות קדשים	19
תד"ה אי אמרת בשלמא	22
תד"ה ולא עולת	24
דף פד.....	25
תד"ה הואיל ומתאכלי	25
דף פד:.....	28
תד"ה אבר שיצא ותד"ה היתה לו	28
תד"ה איתמר אבר שאין עליו כזית	32
דף פה.....	34
תד"ה אחד עצם	34
תד"ה כשהוא אומר	35
תד"ה דבני חבורה	37
דף פה:.....	38
רש"י ד"ה שערי עזרה	38
תד"ה וכן לתפלה	39
רש"י ד"ה כי אמרה ר' יוחנן	41
דף פו.....	42
רש"י ד"ה ונפרסה	42
תד"ה ומר סבר	43

דף פ.ב.

תד"ה הי' מעמיד

1) גמרא

- a) They would place the שמאין at המזרח
 - i) Which is the שמאין of נשים עזרת
- b) To embarrass them for carelessly becoming שמא

2) תוספות

- a) introduction
 - i) שמאין עזרת נשים is מחנה לוי' and this includes שמאין עזרת נשים
 - (1) although שמאין לוי' is אסור in טבול יום
 - (2) the שמאין אסור applies only to שמאין עזרת נשים but not to the שמאין of עזרת נשים
- b) So the "שמאין" to which our גמרא refers
 - i) also include a בעל קרי who had done טבילה and was a טבול יום

3) מהרש"א

- a) part 1
 - i) קשיא
 - (1) why doesn't תוספות say that "שמאין" also includes
 - (2) טבול יום and מצורעין after their טבילה while they are still טבול יום
 - ii) תירוץ
 - (1) it's more reasonable to embarrass a טבול יום of בעל קרי
 - (a) who could have avoided actions that resulted in קרי
- b) part 2
 - i) רמב"ם
 - (1) the people who were placed in שמאין המזרח
 - (a) were מצורעים who waited there for זריקה to become טהור
 - ii) קשיא
 - (1) why would we want to embarrass them

תוספות סוגית חטאת אהרן ועיבור צורה

1) משנה

- a) פסח that was
 - i) טמא outside of ירושלים or that became יצא
 - ii) נשרף מיד פסול הגוף and must be
- b) Where the בעלים became טמא or died
 - i) This is only a פסול בעלים
 - ii) And needs עיבור צורה to make it נותר before it's burned
- c) ר' יוחנן בן ברוקה
 - i) Disagrees with the רבנן
 - ii) And says that even פסול בעלים is נשרף מיד

2) חטאת אהרן of סוגיא

- a) שעיר חטאת ר"ה asked אהרן why he burned the משה
 - i) did you burn the חטאת because you brought its דם into the קדש
 - (1) and you applied the rule of באש תשרף וכו' כולל חטאת אשר יובא מדמה וכו' באש תשרף
 - ii) or did you burn the חטאת because its דם was יוצא from the עזרה
 - iii) if so, I agree with what you did
- b) אהרן answered
 - i) according to ר' נחמי'
 - (1) no
 - (2) I burned it because of my אנינות
 - (3) Because
 - (a) קדשי דורות is חטאת
 - (b) And the rules of אנינות apply
 - (4) Now it's true that my אנינות didn't cause פסול הגוף
 - (a) כהן גדול שעבד אונן עבודתו כשרה
 - (5) Still there is a פסול בעלים
 - (a) because as an אונן I couldn't eat the חטאת
 - (b) and even a פסול בעלים must be נשרף מיד
 - (c) according to the שיטה of ר' יוחנן בן ברוקה
 - ii) according to ר' יהודה
 - (1) no

- (2) I burned it because the בשר became טמא
- (3) פסול הגוף is a טומאה
- (4) And even רבנן agree that a פסול הגוף is מיד נשרף

3) גמרא

a) הוה אמינא

- i) טמא requires שריפה even for קלים because
 - (a) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף
- ii) דם brought into the היכל or that was יוצא from the עזרה requires שריפה because
 - (1) משה would have agreed on שריפה for אהרן in these cases
- iii) דמה and לן דמה require שריפה for חטאת because
 - (a) וכל וכו' באש תשרף

b) מסקנא

- i) הלכתא גמירי לה for all פסולי קדש שריפה is based on
- ii) And the mentioned לימודים are used for other purposes

4) תנא דבי רבה בר אבוה of סוגיא

a) תנא דבי רבה בר אבוה

- i) Although פיגול is a פסול הגוף it still needs עיבור צורה
- ii) because of a גזירה שוה of עון עון from נותר

b) קשיא

- i) but why not direct the גזירה שוה to the עון of אהרן
 - (1) to teach that it must be מיד נשרף

c) תירוץ

- i) הוראת שעה was נשרף מיד that was חטאת אהרן
- ii) And the rule doesn't apply לדורות

5) ר' יוסי הגלילי of סוגיא

a) ר' יוסי הגלילי

- i) Derives the rule of שריפה for
 - (a) חטאת שנכנס דמה לפניו
 - (2) From חטאת אהרן
 - (a) Since משה would have approved
 - (i) חטאת אהרן for שריפה
 - (ii) בפנים had its דם been brought

ii) And he says

- (1) That the הוראה לדורות of משה is also a הוראת שעה
- iii) Now
- (1) Since
- (a) פסול הדם was a חטאת אהרן
- (b) נשרף מיד חטאת אהרן was and
- (2) נשרף מיד a פסול הדם holds that לדורות ר' יוסי (2)
- b) רבנן דר' יוסי הגלילי
- i) You can't derive חטאת אהרן and שריפה מיד שריפה
- (1) רש"י
- (a) because חטאת אהרן was הוראת שעה
- (2) תוספות
- (a) because if the דם had been brought לפנים
- (i) maybe משה would have approved
1. only that אהרן didn't eat the קרבן
 2. not that it was נשרף
 3. and certainly not that it was נשרף מיד
- c) רבה
- i) is מוסיף that not only
- (1) ר' יוחנן בן ברוקה ר' נחמי' does
- (a) who says there is שריפה מיד even where there is no פסול הגוף
- (b) as we pointed out earlier
- ii) ר' יוחנן בן ברוקה ר' יוסי הגלילי but
- iii) Because פסול דם is not a פסול הגוף and ר' יוסי הגלילי says it is נשרף מיד
- d) ר' יוחנן
- i) disagrees with רבה
- ii) ר' יוסי הגלילי
- (1) Considers that פסול דם is also פסול הגוף
- (a) And that's why it needs שריפה מיד
- (2) But עיבור צורה פסול הגוף isn't פסול בעלים
- (a) Contrary to the שיטה of ר' יוחנן בן ברוקה
- e) (מהרש"א as explained by תד"ה ורבה מוסיף)
- i) שריפה מיד ר' יוחנן בן ברוקה says there is
- (1) Whether the פסול happens before or after זריקה

- ii) The גמרא seems to suggest that רבה says that ר' יוסי הגלילי
 - (1) agrees with ר' יוחנן בן ברוקה on this point too
 - (a) namely that it makes no difference when the פסול happened
 - iii) קשיא
 - (1) how does רבה derive this from ר' יוסי הגלילי
 - (2) After all the פסול of חטאת אהרן occurred לפני זריקה
 - iv) תירוץ
 - (1) The גמרא means only that רבה
 - (a) Doesn't say it makes a difference when the פסול happened
- 6) תוספות of ר"י and רשב"א in שיטות
- a) ר"י שיטה
 - i) Once we know that a פסול is בשריפה
 - ii) We know בסברא
 - (1) That for פסול הגוף the שריפה is מיד
 - (2) And that where the פסול isn't בגוף the שריפה needs עיבור צורה
 - b) רשב"א שיטה
 - i) There is no סברא
 - ii) Instead
 - (1) When in the הוה אמינא we think
 - (a) That a פסוק teaches that a פסול is בשריפה
 - (i) It automatically also teaches that
 - 1. The שריפה is מיד
 - (b) Because if עיבור צורה were required
 - (i) The פסוק would be unnecessary
 - (ii) Since the פסול would anyway be burned as נותר
 - 1. Once there is עיבור צורה
 - (2) When in the מסקנא we decide
 - (a) that the rule that a פסול is בשריפה is derived from הלכתא גמירי לה
 - (b) That same הלכתא also teaches whether the שריפה is מיד
- 7) שיטות of ר"י and רשב"א, part 1
- a) קשיא for רשב"א
 - i) in the הוה אמינא we assumed for רבנן of the משנה
 - (1) that תשרף פסול דם was derived from

- (a) although פסול דם isn't a פסול הגוף and needs עיבור צורה
- ii) מהרש"א (as explained by תירוץ)
 - (1) it's possible that ר' יוחנן of the משנה agree with רבנן
 - (a) פסול הגוף is a פסול דם that ר' יוסי הגלילי says for
 - (2) In any event even if you're right that the רשב"א הוא אמינא is a problem for
 - (3) the מסקנא
 - (a) where the רבנן of our משנה derive their rule from הלכתא גמירי
 - (i) rather than from פסוקים
 - (b) Is not an issue for רשב"א
- b) ר"י of שיטה to קשיא
 - i) We said earlier for רש"י that
 - (1) רבנן דר' יוסי הגלילי don't use חטאת אהרן to derive
 - (a) מיד שריפה is שריפה for דם שנכנס לפניו
 - (b) Because הוראת שעה was חטאת אהרן
 - ii) Now הוראת שעה means
 - (1) משה had not yet learned the הלכה that פסול דם needs עיבור צורה
 - (2) and that's why the שריפה was מיד in this special case
 - iii) But if
 - (1) עיבור צורה that we need סברא it's a
 - (2) סברא that משה didn't then know the עיבור צורה
- c) תירוץ
 - i) you're right
 - ii) and that's why we mentioned earlier that
 - (1) רבנן דר' יוסי why שיטה on חטאת תוספות has a different
 - (a) ר' יוסי disagree with
 - (b) מיד שריפת דם that חטאת אהרן derive from and don't
 - (2) Namely that if the דם of חטאת אהרן had been brought לפניו
 - (a) קרבן אהרן didn't eat the משה would have accepted only that
 - (i) נשרף מיד and certainly not that it was נשרף
- d) קשיא
 - i) once we've proved for ר"י that it must be that
 - (1) רבנן דר' יוסי הגלילי don't derive from חטאת אהרן that שריפה is מיד
 - (2) because it's possible

- (a) that maybe שריפה מיד wouldn't have approved of משה
- ii) then take this argument further
 - (1) how do you know that שריפה would have approved of משה at all
 - (a) maybe he approved only that they didn't eat the קרבן
 - (2) and why is it that the רבנן in the משנה consider in the הוה אמינא
 - (a) that the חטאת אהרן for דין שריפה דם is derived from פסול דם
- 8) מהרש"א
 - a) קשיא (to answer the קשיא on ר"י)
 - i) you're forced to say that חטאת אהרן שריפה don't derive from ר' יוסי הגלילי
 - (1) because those רבנן say that עיבור צורה requires פסול דם
 - (2) and that's why you developed the concept that maybe
 - (a) בשר משה would have approved only of their not eating the
 - ii) but for the רבנן of the משנה
 - (1) apply the פשט we proposed earlier for רשב"א
 - (2) namely, say that the רבנן of the משנה
 - (3) Agree with the שיטה of ר' יוחנן according to ר' יוסי הגלילי
 - (a) That פסול הגוף is a פסול הדם
 - (b) And who isn't persuaded by the argument that maybe משה
 - (i) would have approved only that the פסול הדם isn't eaten
 - iii) So that in fact
 - (1) those רבנן can derive from חטאת אהרן that שריפה is מיד for פסול דם
 - (2) And still disagree with ר' יוחנן בן ברוקה on פסול בעלים
 - b) תירוץ
 - i) This is a דוחק approach that indeed proposed for שיטת רשב"א earlier
 - ii) But שיטת רשב"א is מופריד anyway from the קשיא we're about to cite
- 9) רשב"א and ר"י of שיטות on קשיות
 - a) קשיא on שיטה of רשב"א
 - i) Part 1
 - (1) We explained earlier for רשב"א that
 - (a) There is no סברא that
 - (i) The שריפה of פסול הגוף must be מיד
 - (b) In the הלכתא גמירי לה we derive from מסקנא
 - (i) Both שריפה for מוקדשין

- (ii) And that for פסול הגוף the שריפה is מיד
- (2) We also said earlier that for תנא דבי רבה בר אבון
 - (a) פסול הגוף is a פיגול
 - (b) but still needs עיבור צורה
 - (c) because of a גזירה שוה of עון עון from נותר
- (3) we also cited the following קשיא and תירוץ in the גמרא
 - (a) קשיא
 - (i) but why not direct the גזירה שוה
 - 1. to the עון of אהרן that was נשרף מיד
 - (b) תירוץ
 - (i) that הוראת שעה was נשרף מיד was חטאת אהרן
 - (ii) And doesn't apply לדורות
 - (4) We've also explained that ר"י says
 - (a) It is a סברא that פסול הגוף is בשריפה
- ii) Part 2
 - (1) קשיא
 - (2) For רשב"א
 - (a) Why didn't תנא דבי רבה בר אבון answer
 - (i) He relies on no גזירה שוה at all
 - (ii) He holds the הלכתא גמירי taught
 - 1. Only that a פסול is בשריפה
 - 2. And not that for פסול הגוף the שריפה is מיד
 - (b) So that it follows that
 - (i) For פיגול that is a פסול הגוף the שריפה needs עיבור צורה
- iii) Part 3
 - (1) Note that this קשיא supports the שיטה of ר"י
 - (2) Because for ר"י once the גז"ש teaches שריפה
 - (3) We automatically would say מסברא
 - (a) that the שריפה is מיד
 - (4) And that's why תנא דבי רבה בר אבון needs to rely on a גז"ש
- iv) Part 4
 - (1) רשב"א notes parenthetically that
 - (a) even for רשב"א

(b) We couldn't totally dispense with the גז"ש

(c) Because we rely on it for other purposes in זבחים דף כח:

10) Return ר"י of שיטה on קשיא

a) When the שריפה מיד doesn't derive תנא דבי רבה בר אבואה asks why מקשן

i) By חטאת אהרן from גזירה שוה

b) why doesn't תנא דבי רבה בר אבואה answer "ולטעמיך"

i) סברא by way of מיד שריפה "if you're right that the

ii) why is the גזירה שוה necessary altogether"

11) פסול בעלים for עיבור צורה on ר"י of שיטה

a) Introduction

i) We've already said that ר"י holds מסברא

(1) That בשריפה פסול הגוף

ii) We will now prove that we also need to hold the reverse

(1) It's a סברא that עיבור צורה פסול בעלים needs

b) Part 1

i) Refer back to ר' נחמי' who says

(1) The פסול בעלים of אנינות was a נשרף מיד פסול חטאת אהרן that

c) Part 2

i) קשיא

(1) but maybe there was שריפה מיד for חטאת אהרן

(2) because it was הוראת שעה¹

(3) and עיבור צורה of דין hadn't yet learned משה

ii) תירוץ

(1) must be that פסול דם for עיבור צורה is a סברא

(2) so that you can't say that "it wasn't then yet learned"

(3) so it must be that the הלכה permanent in fact requires שריפה מיד

d) part 3

i) קשיא

(1) but we saw earlier that תנא דבי רבה בר אבואה said

¹ notes that חטאת אהרן that was נשרף was שער ראש חדש rather than שער נחשון. So we can't attack a לימוד from מהרש"א with the argument that קדשי דורות as דין קדשי שעה don't necessarily have the same דין. Note that this argument is different from the issue of הוראת שעה that we've been discussing in the text.

- (a) that you can't derive חטאת אהרן מיד שריפה
 - (i) because perhaps the correct עיבור צורה is דין
 - (ii) and that דין hadn't been taught yet
 - (iii) So that הוראת שעה is מיד שריפה
- (2) So obviously עיבור צורה isn't a סברא
- ii) תירוץ
 - (1) תנא דבי רבה בר אבוה
 - (a) Disagrees with ר' נחמי' that the פסול for חטאת אהרן
 - (i) Was אוננות that is בעלים
 - (b) and instead agrees with ר' יהודה
 - (i) that the פסול for חטאת אהרן was טומאה
 - (ii) that is א הגוף
 - (2) ר"י agrees that there is no סברא
 - (a) that עיבור צורה needs פסול הגוף

תד"ה אבל נטמא

1) משנה

- a) טמא that was יוצא outside of ירושלים or that became טמא
i) נשרף מיד has a פסול הגוף and must be
- b) Where the בעלים became טמא or died
i) This is only a פסול בעלים
ii) And needs עיבור צורה to make it נותר before it's burned

2) גמרא

- a) הוה אמינא
i) קדשים קלים even for שריפה requires טמא
ii) because
(1) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף
b) קשיא
i) I understand why נטמא requires שריפה
ii) But why is there שריפה for other פסולין
iii) רש"י
(1) and you can't derive other פסולין from טומאה
(2) because טומאה is different since it also causes פסול for תרומה and מעשר
c) מסקנא
i) you're right
ii) הלכתא גמירי לה for all פסולי קדש is based on שריפה
d) קשיא
i) so now that you know all פסולין from לה הלכתא גמירי לה
ii) why do you need the פסוק
(1) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף
e) תירוץ
i) without the פסוק I might have thought
(1) That all פסולין other than נטמא are in fact בשריפה
(2) But נטמא isn't בשריפה
(a) Since טומאה is also חולין
(b) The טומאה brings קדשים down to the level of חולין
(c) And all that's necessary is to bury it

(i) To avoid unnecessary בזיון of former קדשים

3) תוספות

a) קשיא

i) why not ask the reverse

(1) now that we have a פסוק for טומאה

(2) derive other פסולין from טומאה

(3) and why do you need הלכתא גמירי לה

4) מהרש"א

a) קשיא

i) but רש"י just explained earlier

(1) that we can't derive other פסולין from נטמא

(2) since טומאה is stronger than other פסולין

(3) Because טומאה causes פסול for תרומה and מעשר

(4) Whereas other פסולין don't affect תרומה and מעשר

ii) Why does תוספות disagree with רש"י

b) תירוץ

i) because the fact that other פסולין don't affect תרומה and מעשר

(1) doesn't mean that these פסולין are less effective than נטמא

ii) it only reflects

(1) that these other פסולין physically can't apply to תרומה and מעשר

5) back to תוספות

a) קשיא

i) you've said that we can't derive נטמא for קדשים from other פסולין

ii) but why not derive נטמא for קדשים

(1) by way of a ק"ו from תרומה טמאה that needs שריפה

b) תירוץ

i) because we would say

(1) maybe תרומה is more sensitive to טומאה than קדשים

(2) Because תרומה is אסור to זרים but קדשים isn't

6) מהרש"א

a) קשיא

i) then why not make the same קל וחומר שני from מעשר שני

ii) that is מותר לזרים and still needs שריפה if it was נטמא

דף פג.

תד"ה בו בבשר

- 1) משנה
a) marrow bones and נותר are burned on the 16th
- 2) גמרא
a) the משנה lists marrow bones separately from נותר
 - i) to reflect that it's certain that these bones will be burned
 - ii) because it is אסור to break bones of a קרבן פסח
 - (1) Even after any marrow within them becomes נותר
 - iii) So that it will be impossible to remove the marrow
- 3) דף פד: at גמרא
a) A person can't register in a חבורה for קרבן פסח to eat bone marrow
b) Because he can't break the bone to get at the marrow
c) קשיא
 - i) he can get to the marrow by using a coal to burn through the bone
- d) תירוץ
 - i) אביי
 - (1) we're concerned the coal may make the bone crack and break
 - ii) רבא
 - (1) we're concerned that he might burn part of the marrow and destroy it
- 4) גמרא on תוספות
a) קשיא
 - i) why is the משנה certain that he won't be able to remove the marrow
 - ii) he can remove it from the bone by burning through the bone with a coal
- b) two תירוצים
 - i) אביי Per
 - (1) He can't use a coal because he might crack the bone
 - ii) Second תירוץ
 - (1) It's too difficult to use a coal
- 5) מהרש"א
a) קשיא
 - i) why not also use the תירוץ of רבא

(1) that we're concerned the coal might burn and destroy the marrow

b) תירוך

i) This תירוך doesn't apply once the marrow is already נותר

(1) And must be burned anyway

c) קשיא

i) at דף פד: why not also say

(1) that he can't register in a חבורה to eat marrow

(2) because we're concerned they'll find it too difficult

(a) to use a coal to get to the marrow

גמרא ואי ס"ד שימוש נותר מילתא היא

1) Introduction

a) שימוש נותר מילתא

i) Means that bones must be burned once they've contained נותר

ii) And it doesn't matter that the נותר is then removed

2) ברייתא א'

a) ר' שמעון and תנא קמא

i) bones of פסה may be broken if they contain marrow that is נותר

b) ר' יעקב

i) it is אסור to break the bone even though it contains נותר²

3) ברייתא ב'

a) Marrow bones from פסה must be burned

b) Marrow bones from other קדשים needn't be burned

4) גמרא

a) ברייתא ב' based on קשיא

i) if שימוש נותר מילתא

ii) Why don't עצמות קדשים require שריפה once they've held נותר

5) מהרש"א

a) קשיא

i) why not respond with ולטעמך

ii) and if you're right that

(1) ברייתא ב' holds

(a) שימוש נותר לאו מילתא היא

iii) Why do you need to burn פסה bones

iv) After all the bones now contain נותר

(1) So for שמעון ר' let him now break the bones and remove the marrow

b) תירוץ

i) I can say שימוש נותר לאו מילתא היא

(1) And explain the ברייתא according to ר' יעקב

ii) But if you say שימוש נותר מילתא היא

(1) You can't explain the ברייתא for either מ"ד

² There is an exception that isn't relevant to this discussion.

c) קשיא

i) why not say that

(1) if

(a) שימוש נותר מילתא

(b) Bones require שריפה even before the marrow becomes נותר

(c) So long as it's certain that the marrow will eventually become נותר

(2) ברייתא ב'

(a) שימוש נותר מילתא היא

(b) deals with a case where the bones aren't yet נותר

(c) And fits with either ר' שמעון or ר' יעקב as follows

(3) קדשים bones don't have to be burned

(a) because it's not certain the marrow will become נותר

(b) since he can break the bones to remove the marrow

(i) before it becomes נותר

(4) פסח bones have to be burned now before the marrow is נותר

(a) because even according to ר' שמעון

(b) the bones can't be broken until the marrow is נותר

(c) so that it's certain now that the bones will contain נותר

(d) so שימוש נותר מילתא היא applies

d) תירוץ

i) this case would state no חידוש for קדשים

ii) because it's obvious that the bones needn't be burned

iii) since they can be broken to remove the marrow before it becomes נותר

דף פג:

רש"י ד"ה עצמות קדשים

1) Introduction

a) שימוש נותר מילתא

i) Means that bones must be burned once they've contained נותר

ii) And it doesn't matter that the נותר is then removed

2) ברייתא א'

a) ר' שמעון and תנא קמא

i) bones of פסה may be broken if they contain marrow that is נותר

b) ר' יעקב

i) it is אסור to break bones even if they contain marrow that is נותר³

3) ברייתא ב'

a) Marrow bones from פסה must be burned "מפני התקלה"

b) Marrow bones from other קדשים needn't be burned

4) גמרא (as explained by מהרש"א)

a) ברייתא ב' on קשיא

i) if שימוש נותר מילתא

ii) Why don't עצמות קדשים require שריפה

(1) Once they've held נותר

b) תירוץ

i) רב נחמן בר יצחק

(1) ר' שמעון agrees with ברייתא ב' that

(a) marrow bones may be broken once the marrow is נותר

(2) The bones were found broken with their marrow removed

(3) For עצמות קדשים

(a) We assume that the bones were broken and the marrow was removed

(i) Before the marrow became נותר

(b) So there never was שימוש נותר

(4) For עצמות פסה

(a) We assume מפני התקלה

³ There is an exception that isn't relevant to this discussion.

- (i) Meaning
 - 1. because of the איסור to break פסח bones
- (ii) that bones weren't broken
 - 1. until after the marrow was נותר
 - 2. and the bones could be broken בהיתר according to ר' שמעון
- (b) so that there was שימוש נותר and the bones must now be burned
- ii) רב זביד
 - (1) disagrees with רב נחמן בר יצחק
 - (2) says the ר' יעקב ברייתא follows
 - (a) Who says פסח bones can never be broken
 - (3) So that ברייתא ב' can't deal with
 - (a) Where he found the marrow all removed
 - (b) Because if so he would not need to burn the bones
 - (c) Because for ר' יעקב it's just as איסור to break the bones
 - (i) before זמן איסור as after זמן איסור
 - (d) And in fact
 - (i) since there is no נותר דאורייתא here
 - (ii) because the marrow was all removed
 - (e) and the only concern is that maybe there is an איסור דרבנן of שימוש נותר
 - (i) because maybe he didn't remove the marrow until after זמן איסור
 - (f) we would prefer to assume
 - (i) that he removed the marrow before זמן איסור
 - (ii) so that there is no חיוב to burn the bones
 - (4) so it must be that ברייתא ב'
 - (a) deals with where he found a heap of bones
 - (i) where the marrow of the top bones was removed
 - (ii) and he doesn't know
 - 1. whether the marrow was removed from the bones below
 - (iii) and since there is a possibility of נותר דאורייתא
 - 1. for any marrow that wasn't removed
 - (iv) and there is a תקלה to break bones
 - 1. both before and after זמן איסור
 - (b) We rule לחומרא that there may be bones below that weren't broken

(i) And from which marrow wasn't removed

5) מהרש"א

a) קשיא

i) why does רב זביד assume that ר' יעקב ברייתא ב' follows

b) תירוץ

i) because for ר' יעקב

(1) "מפני התקלה" applies always

(a) Since he can't break bones both before and after זמן איסור

ii) But for ר' שמעון

(1) "מפני התקלה" applies only before זמן איסור

תד"ה אי אמרת בשלמא

1) גמרא

- a) רב יהודה אמר רב
 - i) גידי צואר לאו בשר נינהו
- b) אין נמנין עליהן בפסח רב means to teach that גמרא assumes that
- c) a משנה says that נותר and גידי צואר must be burned on the 16th
- d) קשיא
 - i) Doesn't the משנה imply that גידי צואר count as בשר
 - ii) And that's why they have a נותר דין

2) תוספות (as explained by מהרש"א)

- a) קשיא
 - i) if in fact גידי צואר count as בשר
 - ii) why does the משנה list נותר and גידי צואר separately
- b) תירוץ
 - i) גידי צואר are בשר but not to the extent that they have טעם בשר
 - ii) and the משנה lists them separately to teach that although
 - (1) they have no טעם בשר and aren't likely to be eaten
 - (2) and I might have thought there is no דין נותר for them
 - iii) they are בשר enough to have a דין נותר

3) מהרש"א

- a) קשיא
 - i) why do you assume that רב יהודה אמר רב means
 - (1) that since they're not בשר
 - (a) אין נמנין עליהן בפסח
 - ii) Maybe he means to say that
 - (1) Although they don't have a טעם בשר
 - (2) They are still בשר enough to be נמנין עליהן
- b) תירוץ
 - i) the משנה
 - (1) never says that גידי צואר aren't בשר
 - (2) and we can use the fact that they have no טעם בשר
 - (3) to explain the דיוק of why גידי צואר is listed separately regarding נותר

ii) רב יהודה אמר רב but

(1) Says flatly that the גידין don't count as בשר

(2) And he would say this only

(3) if in fact their דין is different than the דין of בשר

תד"ה ולא עולת

1) גמרא

- a) חולו של מועד is burned on the 16th which is the first day of
- b) but not on יום טוב itself
- c) based on the לימוד
 - i) עולת שבת בשבתו
 - ii) ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול בי"ט
- d) That implies that
 - i) נותר aren't קריבין on שבת or י"ט even if they're not
- e) so certainly we don't then burn חול איברי that have become נותר

2) Summary of תוספות (as explained by מהרש"א)

- a) עולת שבת בשבתו based on שבת are brought on איברי תמיד של שבת
- b) ערב שבת from איברי תמיד
 - i) ("שלא משלה בהן האור") שבת
 - ii) Are not קריבין on שבת or י"ט
 - iii) And this is the case to which our גמרא refers above when it said that
 - (1) י"ט or שבת on נקרב can't be נותר aren't איברי חול
 - iv) י"ט and שבת on נקרב are ערב שבת from איברי תמיד
 - (1) י"ט or שבת before משלה בהן האור
 - (2) לא תבערו אש בכל מושבותיכם on
 - (a) From which we derive 'וכו' מבעיר וכו'
 - v) שבת on קריבין are מוספי י"ט ור"ה של חול
 - (1) שבת before משלה בהן האור
 - (2) Based on "במועדיכם"

3) מהרש"א

- a) קשיא
 - i) מסופק is ריב"א at one point that תוספות says
 - (1) Whether קריבין בשבת are משלה בהן אור that קרבנות of איברים
- b) תירוץ
 - i) חובה is ריב"א only for קרבנות that aren't מסופק

דף פד.

תד"ה הואיל ומתאכלי

1) ברייתא

- a) if a person eats ראשי כנפים that are edible now in a גדי
 - i) but wouldn't be edible in a שור except with extended cooking (שלקא)
 - ii) he is יוצא his חיוב to eat פסח because
 - (1) The ראשי כנפים are edible now and we go בתר השתא

2) גמרא (תוספות according to)

a) שאלה

- i) what about other גידין (שאר גידין) besides ראשי כנפים
 - (1) that are also edible in a שור only בשלקא

b) תשובה

i) ר' יוחנן

- (1) we go בתר השתא here too
- (2) the ראשי כנפים mentions ברייתא

(a) only as an example of גידין that are edible now in a גדי

(i) But in a שור הגדול can be eaten only בשלקא

ii) ריש לקיש

- (1) no because we go בתר סוף
- (2) שאר גידין are special because they have more טעם בשר than ראשי כנפים

c) ר' יוחנן to ריש לקיש by קשיא

i) According to you ר' יוחנן

(1) That שאר גידין have the same rule as ראשי כנפים

ii) It would have made more sense for the ברייתא

- (1) To mention that שאר גידין count towards אכילה
- (2) rather than mentioning ראשי כנפים

iii) because שאר גידין are a greater חידוש since they have less טעם בשר

d) (מהרש"א as explained by ר' יוחנן to ר' ירמיה by קשיא)

i) Why is it that for determining whether עור הראש is מטמא

(1) מטמא עור isn't and בתר סוף ר' יוחנן says

(a) even though it too is eaten בשלקא in a שור

e) (מהרש"א as explained by תירוש)

- i) ר' יוחנן ultimately conceded both for פסח and טומאה that
- (1) בתר סוף we go
- (a) so that neither שאר גידין nor עור הראש can be used for פסח
- (2) And that ראשי כנפים mentioned in the ברייתא are special
- (a) Because they have more טעם בשר than עור הראש or שאר גידין
- f) ר' יוחנן disagrees with ריש לקיש
- i) and says we go עור הראש בתר השתא
- (1) both for פסח and for טומאה
- 3) מהרש"א
- a) ר' יוחנן disagrees with ריש לקיש although
- i) and says we go עור הראש בתר השתא
- (1) both for פסח and for טומאה
- b) שאר גידין בתר סוף we go he still holds
- i) Because טעם בשר
- (1) is greatest for ראשי כנפים
- (2) less great for עור הראש
- (3) and least for שאר גידין

שאר גידין	עור הראש	ראשי כנפים	
בכלל לא	קצת	הרבה	טעם בשר
בתר השתא	בתר השתא	בתר השתא	ר' יוחנן מעיקרא
בתר בסוף	בתר בסוף	בתר השתא	ר' יוחנן לאחר דהדר בי'
בתר בסוף	בתר השתא	בתר השתא	ריש לקיש

- c) קשיא
- i) before ר' יוחנן changed his mind for פסח
- ii) And ר' יוחנן still held we go עור הראש בתר השתא even for שאר גידין
- iii) And when ריש לקיש asked him
- (1) According to you ר' יוחנן
- (a) That שאר גידין have the same rule as ראשי כנפים

- (2) It would have made more sense for the ברייתא
 - (a) To mention that שאר גידין count towards אכילה
 - (b) rather than mentioning ראשי כנפים
 - (3) because שאר גידין are a greater חידוש
 - (4) Since they don't even have טעם בשר
- iv) Why didn't ר' יוחנן respond
- (1) The ברייתא is a קשיא for you too
 - (2) Because you agree for עור הראש that we go בתר השתא
 - (3) And it would have been a greater חידוש
 - (4) For the ברייתא to teach that for עור הראש we go בתר השתא
 - (a) Even though they have less טעם בשר
 - (b) Than ראשי כנפים

דף פד:

תד"ה אבר שיצא ותד"ה היתה לו

1) ברייתא

a) תנא קמא

i) the איסור of שבירת עצם doesn't apply to what is פסול

b) רבי

i) אינו ראוי לאכילה of שבירת עצם the איסור of

c) קשיא

i) presumably what's אינו ראוי לאכילה is also פסול

ii) so where do תנא קמא and רבי differ

d) תירוץ

i) ר' ירמ'

(1) פסח הבא בטומאה they differ in

(a) תנא קמא for the

(i) פסול counts as The קרבן

1. Because הותרה but not טומאה הודחה בצבור

(ii) so there is no איסור of שבירת עצם

(b) רבי for

(i) מותר באכילה is פסח The

(ii) So there is an איסור of שבירת עצם

ii) רב יוסף

(1) רבי לאקולי קא אתי because ר' ירמ' disagrees with

(2) ר' ירמ' and according to

(a) שבירת עצם of איסור an says there is מחמיר רבי is

(b) שבירת עצם of איסור no says there is מיקל is תנא קמא while

(3) So רב יוסף says

(a) שעת הכושר once had a פסח where they differ

(i) גרסא According to our

1. For תנא קמא

a. כשר at an earlier time was פסח the

i. שבירת עצם of איסור an so there is

2. רבי for

- a. the פסח is not לאכילה now
 - i. so there is no איסור of שבירת עצם
 - ii. and רבי is in fact מיקל
- (ii) According to the גרסא of יש ספרים
 - 1. For תנא קמא
 - a. the פסח is פסול now
 - i. so there is no איסור of שבירת עצם
 - 2. for רבי
 - a. the פסח is considered essentially לאכילה
 - i. so there is an איסור of שבירת עצם
- iii) רב פפא
 - (1) they differ on an אבר שיצא מקצתו
 - (a) For תנא קמא
 - (i) the inside portion is כשר
 - 1. so there is an איסור of שבירת עצם
 - a. even for the outside portion of the limb
 - (b) for רבי
 - (i) the outside part is not לאכילה
 - 1. so there is no איסור of שבירת עצם for the limb
- e) ברייתא
 - i) first גרסא
 - (1) where the פסח had a שעת הכושר and was נפסל
 - (a) there is no איסור of שבירת עצם for רבי
 - (i) this fits with our גרסא in רב יוסף
 - ii) second גרסא
 - (1) there is an איסור of שבירת עצם for רבי
 - (a) this fits with our גרסא of יש ספרים in רב יוסף
- 2) תד"ה ה"ג היתה לו שעת הכושר
 - a) According to the גרסא of יש ספרים in רב יוסף
 - i) For the תנא קמא the פסח is considered פסול
 - ii) for רבי the פסח is considered לאכילה
 - b) קשיא
 - i) The תירוץ of רב יוסף is similar to the תירוץ of רב פפא

- ii) Yet for רב פפא we more readily say that a קרבן counts as כשר
 - (1) Than that it counts as ראוי לאכילה
- 3) מהרש"א
 - a) another קשיא on יש ספרים
 - i) רבי לאקולי קא אתי" because ר' ירמ' disagrees with רב יוסף
 - ii) But according the גרסא of יש ספרים
 - (1) Even for רב יוסף it turns out that רבי is the מחמיר
 - (a) And says there is an איסור of שבירת עצם
 - b) two תירוץ
 - i) First תירוץ (א) מהרש"א concedes this is a דוחק
 - (1) When רבי לאקולי קא אתי רב יוסף says
 - (2) He doesn't mean that רבי must be מיקל relative to the תנא קמא
 - (3) Instead he means only that פסח הבא בטומאה
 - (a) Where there was no שעת הכושר
 - (b) Shouldn't count as ראוי לאכילה
 - ii) second תירוץ
 - (1) גורס יש ספרים aren't
 - (a) "רבי לאקולי קא אתי" as the reason why רב יוסף disagrees with ר' ירמ'
 - (2) רב יוסף disagrees simply because he holds
 - (a) that where there was no שעת הכושר
 - (b) ראוי לאכילה רבי would agree that it's not
- 4) תד"ה אבר שיצא
 - a) קשיא
 - i) For רב פפא
 - (1) The fact is that the outside part isn't ראוי לאכילה
 - (2) So in what sense does the תנא קמא count is as "כשר"
- 5) מהרש"א
 - a) אבר שיצא מקצתו of רב פפא earlier compared the case of תוספות
 - i) with the case of רב יוסף of שעת הכושר
 - b) קשיא
 - i) so why didn't תוספות ask the same קשיא for רב יוסף
 - (1) namely

- (a) if ראוי לאכילה doesn't count as כשר now
(b) in what sense is it כשר

תד"ה איתמר אבר שאין עליו כזית

אבר שאין עליו כזית		אבר שאין עליו כזית בשר במקום שבירה ויש עליו במקום אחר	
רבנן	רבי	רבנן	רבי
רב אשי	אית בו שבירת עצם	יש בו	יש בו
רבינא	אין בו	יש בו לשטה דידן אין בו לשטה אחריני	אין בו

1) גמרא

- a) אבר שאין עליו כזית of איסור ר' יוחנן says there is an איסור of שבירת עצם
 - i) that has no כזית בשר at the place of שבירה but has כזית elsewhere
- b) ריש לקיש says there is no איסור

2) תוספות (as explained by מהרש"א)

- a) see the two שיטות outlined in the table
 - i) שיטה דידן
 - ii) שיטה אחריני
- b) According to שיטה דידן
 - i) ר' יוחנן agrees with רב אשי that רבי and רבנן both say there is an איסור
 - ii) ריש לקיש agrees with רבינא that רבי says there is no איסור
- c) According to שיטה אחריני
 - i) רבינא says that both רבנן and רבי say there is no איסור
 - ii) but this שיטה presents a problem
 - (1) Since the table shows they also agree that
 - (a) There is no איסור where there is no כזית anywhere on the אבר
 - (2) So you're left with no case where רבי and רבנן disagree

3) return to the גמרא

- a) see the table on the שיטות where an אבר has no כזית בשר at all
- b) ברייתא
 - i) there is an איסור of שבירת עצם where there is no כזית בשר at all
- c) קשיא

- i) this is a problem for ריש לקיש
 - ii) because איסור רבינא says there all agree there is no איסור
- 4) תוספות
- a) קשיא
 - i) why doesn't ריש לקיש explain that the ברייתא follows רב אשי according to רבנן
- 5) מהרש"א
- a) קשיא on the קשיא by תוספות
 - i) but we just explained that ריש לקיש follows רבינא and not רב אשי

דף פה.

תד"ה אחד עצם

1) גמרא

a) ברייתא א'

i) not only is there an איסור of שבירת עצם

(1) in the simple case of an כזית בשר that has a עצם

ii) there is even an איסור of שבירת עצם

(1) where the only "בשר" is a כזית marrow within

b) ברייתא ב'

i) there is an איסור of שבירת עצם

(1) even where there is marrow within

(a) and I might have thought that the עשה to eat the marrow

(i) is דוחה the לא תעשה not to break the bone

(2) And there certainly is an איסור in the simple case where there is

(a) No marrow within {so long as there is בשר on the outside}

2) תוספות

a) ברייתא ב' mentions the difficult case first

b) but in cases where

i) there is a מחלוקת

ii) or a לימוד based on a פסוק

c) The גמרא usually mentions the simple case first

3) מהרש"א

a) קשיא

i) but you see in ברייתא א'

(1) we mention the simple case first

(a) even though

(i) there is no מחלוקת

(ii) and there is no לימוד based on a פסוק

תד"ה כשהוא אומר

- 1) ברייתא
 - b) there is a special לימוד that teaches that the עשה to eat the marrow
 - i) Isn't דוחה the לא תעשה not to break the bones of a קרבן פסח
- 2) דף פד: at גמרא
 - a) A person can't register in a חבורה for קרבן פסח to eat bone marrow
 - b) Because he won't be permitted to break the bone to get at the marrow
 - c) קשיא
 - i) he can get to the marrow by using a coal to burn through the bone
 - d) תירוץ
 - i) אביי
 - (1) we're concerned the coal may make the bone crack and break
 - ii) רבא
 - (1) we're concerned that he might burn part of the marrow and destroy it
- 3) גמרא זבחים דף צז:
 - a) רבא derives from our גמרא that for קדשים in general
 - i) עשה דוחה לא תעשה אין
- 4) גמרא in our תוספות
 - a) קשיא
 - i) עשה דוחה לא תעשה applies only
 - (1) Where he can't be מקיים both the עשה and the לא תעשה
 - ii) But in this case
 - (1) He can eat the marrow without breaking the bone
 - (a) By using a coal to make a hole to reach the marrow
 - iii) So
 - (1) Why do we need a לימוד here to teach עשה דוחה לא תעשה אין
 - (2) And how does רבא derive from this case
 - (a) That for קדשים there is no rule of עשה דוחה לא תעשה אין
 - b) תירוץ
 - i) רבא already explained that using a coal isn't an option
 - ii) because the coal might destroy the marrow
- 5) מהרש"א

- a) קשיא
- i) why not also apply the תירוץ of אביי
 - ii) that he can't use a coal because it might crack the bone
 - iii) and that's why
 - (1) he can only be מקיים the עשה of eating the marrow
 - (a) if we're דוחה the לא תעשה against breaking the bone
- b) Two תירוצים
- i) First תירוץ
 - (1) We prefer the תירוץ by רבא
 - (a) Because רבא is the מאן דאמר in זבחים who derives from our גמרא
 - (b) That for קדשים there is no rule of לא תעשה דוחה
 - ii) Second תירוץ
 - (1) For אביי
 - (a) The fact remains that
 - (i) it's physically possible to eat the marrow
 - (ii) without breaking the bone
 - (b) and this isn't changed by
 - (i) the איסור we impose based on our concern
 - (ii) that he might crack the bone and break it
 - (c) so we still consider that he can be מקיים
 - (i) both the עשה and the לא תעשה
 - (2) but for רבא
 - (a) An independent איסור
 - (i) That isn't based on concern on breaking the bone
 - (b) prevents access to the marrow by using a coal
 - (c) and that's why for רבא
 - (i) we don't consider that he can be מקיים both the עשה and the לא תעשה

תד"ה דבני חבורה

1) גמרא

- a) זריז to be כהנים to encourage מטמא ידיים are פיגול and נותר
- b) איבעיא
 - i) יוצא that were קדשים for גזירה do we make the same
- c) שאלה
 - i) חבורה to another from one יוצא that was קרבן פסח for איבעיא is there also an
- d) תשובה
 - i) no
 - ii) טומאת ידיים there is no question that there is no
 - (1) גזירה even without this זריז are בני חבורה because

2) תוספות

- a) קשיא
 - i) עירובין the גמרא says the opposite in
 - (1) aren't בני חבורה while זריזין are כהנים

3) מהרש"א

- a) קשיא
 - i) why not answer that
 - (1) קלים קלים deals with איבעיא the
 - (a) ירושלים eat throughout כהנים-non even That
 - (b) זריז more relatively בני חבורה that are surprising it's not So
 - (2) עירובין in גמרא the
 - (a) בני חבורה than זריז are and קדשי קדשים eat that כהנים with deals

דף פה:

רש"י ד"ה שערי עזרה

- 1) רש"י
 - a) part 1
 - i) the שער נקנור of אגף wasn't מקודש
 - ii) so that a מצורע who was מחוסר כפורים could stand inside the gate
 - iii) and from there put his בהונות inside the עזרה
 - b) part 2
 - i) "מצורע משתלח חוץ מג' מחנות"
- 2) section 1 מהרש"א
 - a) "מצורע משתלח חוץ מג' מחנות" in the second part of רש"י
 - i) Isn't relevant to the first part of רש"י
 - (1) Because the first part of רש"י deals with מצורע מחוסר כפורים
 - (a) מחנה שכינה only from משתלח Who is
- 3) section 2 מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) why weren't they מקדש the אגף of שער נקנור
 - ii) and if they did so they could have directed the מצורע
 - (1) to stand outside the gate
 - (2) and to put his בהונות into the אגף that was מקודש
 - b) תירוץ
 - i) he needs to extend his בהונות into a place that counts as ' לפני ד'
 - ii) the אגף of שער נקנור wouldn't be ' לפני ד' even if it were מקודש

תד"ה וכן לתפלה

- 1) משנה
 - a) מן האגף ולפנים כלפנים
- 2) גמרא
 - a) אמר רב יהודה אמר רב
 - i) "וכן לתפלה"
- 3) רש"י
 - a) this means to say that
 - i) a person who stands within the אגף of a room
 - (1) counts as if he were within the room
 - (2) and is מצטרף לעשרה with those in the room
 - ii) But not if he stands totally outside the מחיצה of the room
- 4) גמרא
 - a) ר' יהושע בן לוי disagrees with רב
 - i) אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת
 - ii) בין ישראל לאביהם שבשמים
- 5) תוספות
 - a) רש"י disagrees with
 - i) ר' יהושע בן לוי can't deal with צירוף for a מנין וכן לתפלה
 - ii) because if so
 - (1) ר' יהושע בן לוי
 - (a) who disagrees with רב
 - (b) holds there is צירוף even for someone not in the room altogether
 - (2) ר' יהושע בן לוי הלכה is with
 - iii) and yet we know from another גמרא סתם that לצירוף מפסקת מחיצה
 - b) שאלה
 - i) can we say that by וכן לתפלה
 - (1) רב means
 - (a) That he can be יוצא שמיעת שופר ומגילה for
 - (b) Only if he is within the אגף but not if he's separated by a מחיצה
 - c) תשובה
 - i) no

- ii) there is a משנה that says outright
 - (1) that he can be יוצא for ומגילה שופר שמיעת even in a nearby house
- d) must be that וכן לתפלה means
 - i) for the purpose of responding to קדושה and יהא שמי' רבא
- 6) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) how could תוספות even have consider that וכן לתפלה
 - (1) means that he can be יוצא for ומגילה שופר שמיעת
 - (a) Only if he is within the אגף
 - ii) If you do so you confront two problems
 - (1) First problem
 - (a) The simple meaning of וכן לתפלה doesn't include שופר and מגילה
 - (2) Second problem
 - (a) The simple meaning of
 - (i) אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים
 - (b) Doesn't include שופר and מגילה

רש"י ד"ה כי אמרה ר' יוחנן

- 1) גמרא
 - a) ר' יוחנן
 - i) tunnels under the עזרה weren't מקודש
 - ii) according to the הוה אמינא
(1) referred to tunnels whose entrance was in the עזרה
 - iii) according to the מסקנא
(1) referred to tunnels whose entrance was on הר הבית
- 2) גמרא in אלו דברים
 - a) Rule 1
 - i) "the tunnels mentioned by ר' יוחנן weren't מקודש"
 - b) Rule 2
 - i) "הר הבית including מהנות is sent out of two בעל קרי a"
- 3) רש"י
 - a) these two rules aren't related
 - b) because a בעל קרי can't enter the tunnels that ר' יוחנן mentions
- 4) מהרש"א
 - a) הוה אמינא רש"י applies only to the
 - i) because הר הבית בעל קרי can't enter the
(1) to get to the entrance of the tunnel that starts at the edge of the עזרה
(a) within the הר הבית
 - b) But according to the מסקנא
 - i) הר הבית בעל קרי can enter the tunnel at an opening at the edge of the
(1) towards the rest of ירושלים

דף פו:

רש"י ד"ה ונפרסה

1) גמרא

- a) ר' יהודה
 - i) חבורות can be eaten in two קרבן פסח
 - ii) but an individual can eat the קרבן in only one place
- b) ר' שמעון (as explained by רש"י)
 - i) the main setting for starting to eat the קרבן needs to be in one חבורה
 - ii) but an individual can move from one place to another
- c) if
 - i) they were sitting in one חבורה
 - ii) but were then separated by a מחיצה into two חבורות
- d) then
 - i) according to ר' יהודה
 - (1) they can complete their meal
 - (a) since two חבורות are permissible
 - (b) nor does this count as if an individual eats in two places
 - ii) according to ר' שמעון
 - (1) they can't complete their meal
 - (2) because there are now two impermissible חבורות

2) מהרש"א

- a) קשיא
 - i) but didn't we said earlier for ר' שמעון
 - (1) that all that's necessary is to **begin** as one חבורה
- b) תירוצ'
 - i) ר' שמעון only meant to explain
 - (1) why it's מותר for an individual to move to another place
 - (a) After the חבורה started eating
 - ii) He didn't mean to say that a חבורה
 - (1) Can at some point split into two חבורות

תד"ה ומר סבר

- 1) גמרא
 - a) ר' יהודה
 - i) חבורות פסח can be eaten in two
 - ii) but an individual person can eat the קרבן in only one place
 - b) (רש"י as explained by ר' שמעון)
 - i) the main setting for starting to eat the קרבן needs to be in one חבורה
 - ii) but an individual can move from one place to another
- 2) גמרא דף פה.
 - a) A person can't take קרבן פסח from one חבורה to another
 - b) According to רש"י
 - i) This refers to two חבורות who each brought their own קרבן פסח
 - ii) But according to תוספות
 - (1) The גמרא refers to **one** קרבן פסח that was split between two חבורות
- 3) (מהרש"א as explained by תוספות)
 - a) קשיא
 - i) שיטת תוספות
 - (1) How does that גמרא accord with ר' יהודה
 - (a) Who in our גמרא says פסח can be eaten in two חבורות
 - b) תירוץ
 - i) once the פסח has been split between the two חבורות
 - ii) No part of it may then be moved between the חבורות
- 4) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) why not explain that the גמרא at דף פה: deals with
 - (1) an individual who already ate at one חבורה
 - (2) and who now wants also to eat at the second
 - iii) and this is consistent with ר' יהודה
 - (1) who says an individual can't eat in two places
 - b) תירוץ
 - i) because if so the גמרא would have referred

- (1) To taking parts of the פסה from one place to another
- (2) And not to taking parts from one חבורה to another

הדרן עלך כיצד צולין
יב' תמוז תשס"ד